

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

СТЕШЕНКО ЛЕСЯ ІГОРІВНА

УДК 65.015.3:330.131.3

**РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті харчових технологій Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Крисанов Дмитро Федосович,
Національний університет харчових
технологій Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту України,
професор кафедри менеджменту ЗЕД

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Яценко Володимир Микитович,
Черкаський державний технологічний
університет Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту України,
проректор з науково-педагогічної
роботи

кандидат економічних наук, доцент
Шевчук Наталія Валентинівна,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима
Гетьмана» Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України, доцент
кафедри економіки підприємств

Захист відбудеться 24 квітня 2013 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, ауд. А – 311.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету харчових технологій Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий 22 березня 2013 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доцент

О.М. Петухова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Харчова промисловість є важливою ланкою господарського комплексу України. Модернізація її потужностей на інноваційній основі дозволяє поглибити переробку сільськогосподарської сировини, забезпечити випуск сучасного асортименту харчової продукції, сприяє збереженню наявних і створенню нових робочих місць, соціально-економічному розвитку населених пунктів. Інтегральною характеристикою поступального розвитку харчової промисловості виступає динаміка приросту основних економічних, фінансових та інших показників господарської діяльності підприємств. Однак найбільш узагальнюючими вважаються результативність та ефективність господарювання. Забезпечення достатнього рівня результативності та підвищення ефективності в сучасних умовах пов'язується з інтеграцією суб'єктів господарювання, створенням формувань, в яких об'єднуються всі ланки виробничо-технологічного ланцюга, що працюють на кінцевий результат. В рамках таких формувань централізуються окремі функції, зокрема, заготівля сировини та постачання складників, реалізація кінцевої продукції, зовнішньоекономічні відносини, єдина технічна політика тощо, і це помітно впливає на покращення результатів господарської діяльності.

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин проблема нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості надзвичайно актуалізувалась. У часи командно-планової економіки найбільш детермінуючими чинниками, які визначали результативність та ефективність, були матеріальні, людські та фінансові ресурси, що знаходилися в розпорядженні державних підприємств. В умовах мінливої економічної ситуації зростає роль складників зовнішнього середовища, які формуються під впливом макроекономічного регулювання, зовнішньоекономічної діяльності та загострення конкуренції. Що ж стосується внутрішніх чинників, то значний вплив на результативність та ефективність діяльності підприємств харчової промисловості здійснює впровадження технологічних інновацій, застосування сучасних форм реінжинірингу бізнес-процесів, використання потенціалу інтегрованих формувань.

Показники результативності та ефективності господарської діяльності підприємств харчової промисловості формуються під впливом різнопланових процесів і факторів макросередовища, зокрема: динаміки ВВП, інвестиційної привабливості національної економіки та окремих галузей, ефективності зовнішньоекономічної діяльності, рівня інфляції тощо. Значна увага екзогенним та ендогенним чинникам підвищення результативності й ефективності агропромислової діяльності приділяється в публікаціях В.Амбросова, В.Андрійчука, П.Березівського, О.Варченко, І.Вініченко, Л.Дейнеко, О.Драган, А.Заїнчковського, Д.Крисанова, Л.Лігоненко, М.Ліщинського, П.Майданевича, С.Маркової, В.Мацибори, Т.Мостенської, О.Олексюка, О.Остапенко, В.Парсяка, М.Пархомця, Г.Підлісецького, П.Саблука, О.Савченка, Н.Фарафонові, А.Череп, Н.Шевчук, В.Яценка та інших. Водночас поза увагою залишаються питання встановлення відмінностей у змісті категорій «результативність» і «ефективність»,

ідентифікації факторів, які вирішальною мірою впливають на результативність та ефективність господарської діяльності підприємств харчової промисловості як в умовах командно-планової економіки, так і в умовах ринку.

Напрями та підходи, спрямовані на забезпечення підвищення результативності та ефективності діяльності підприємств харчової промисловості, доволі часто побудовані на принципах функціонування планової економіки, що не дозволяє повною мірою враховувати макроекономічні, корпоративні та ринкові фактори нарощення ресурсно-виробничого та інноваційного потенціалу підприємств, які здійснюють переробку сільськогосподарської сировини. У латентному стані перебувають розробки щодо формування інтеграційних утворень на базі переробних підприємств в депресивних регіонах.

З огляду на це виникла необхідність у розробці теоретико-методологічних підходів та практичних рекомендацій щодо нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності суб'єктів аграрного бізнесу, які максимально враховують виробничо-технічні, інституціонально-організаційні та природнокліматичні умови вирощування сільськогосподарської сировини, переробки та випуску харчової продукції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною комплексної науково-дослідної теми Національного університету харчових технологій «Удосконалення системи менеджменту на підприємствах харчової промисловості» (номер державної реєстрації 0108U010781), де автором обґрунтовано теоретико-методологічні підходи та розроблені практичні пропозиції щодо створення стратегічного альянсу на базі цукрових заводів.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретичних та методичних засад і практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості в сучасних умовах розвитку ринкових відносин. Для досягнення сформульованої мети були поставлені та вирішені такі завдання:

- систематизувати наукові підходи до визначення понять «результативність» та «ефективність», розкрити сутність і форми їх прояву стосовно діяльності підприємств;
- розробити та обґрунтувати авторський підхід до оцінювання досягнутої результативності та рівня ефективності виробничої діяльності підприємств;
- виявити системні відмінності й фактори забезпечення результативності та ефективності діяльності підприємств харчової промисловості;
- проаналізувати результативність та ефективність діяльності підприємств харчової промисловості Волинської області та розкрити чинники впливу на неї;
- здійснити оцінювання досягнутої результативності та рівня економічної ефективності діяльності цукрових заводів Волинської області;
- обґрунтувати методичні прийоми оцінювання діяльності та використання чинників нарощування результативності й підвищення ефективності підприємствами харчової промисловості;

- удосконалити підходи до імплементації різних форм інтеграції та взаємодії сільськогосподарських формувань;
- розробити наукові засади та методичні підходи до формування стратегічного альянсу на базі цукрових заводів Волинської області.

Об'єкт дослідження – процеси нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методичних і прикладних положень щодо нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, зокрема: аксіоматичний метод – для визначення сутності економічних категорій «результативність» та «ефективність»; системний підхід – для виявлення факторів інституціонального середовища функціонування підприємства, що впливають на рівень результативності й ефективності господарської діяльності; абстрактно-логічний метод – для обґрунтування принципів формування системи показників оцінювання результативності та ефективності господарської діяльності; регресійне моделювання – для виявлення впливу на показники результативності та ефективності господарської діяльності ресурсних та організаційних чинників; графічний метод – для відображення основних тенденцій виробництва продукції підприємствами харчової промисловості та динаміки інвестицій в основний капітал даного сегмента національного господарства; метод сходження від абстрактного до конкретного – при обґрунтуванні доцільності створення стратегічних альянсів на базі цукрових заводів.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні дані Державної служби статистики. У роботі використовувались дані інформаційно-аналітичних бюлетенів та оглядів, монографічна та довідкова література, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань, звітні матеріали досліджуваних підприємств харчової промисловості, а також результати власних досліджень і розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна результатів дослідження полягає у визначенні теоретичних положень і розробці прикладних рекомендацій щодо нарощування результативності й підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості:

вперше:

- запропоновано авторський підхід до ідентифікації рівнів витрат, пов'язаних з недосконалістю інституціонального середовища функціонування виробничого підприємства (рівень трансакційних і трансформаційних витрат, рівень витрат на трансфер технологій та експансію в інформаційний простір, рівень витрат на впровадження технологій реінжинірингу й освоєння зовнішніх ринків, рівень інституціонально-трансакційних і неформальних витрат), що знижують рівень результативності та ефективності у короткостроковому

періоді, але створюють потенціал для його підвищення у довгостроковій перспективі;

удосконалено:

- комплекс принципів (системності, збалансованості, компліментарності, релятивізму, адитивності, синергізму, релевантності та емерджентності) формування системи показників оцінювання результативності та ефективності діяльності підприємств, дотримання яких дозволить враховувати функціональну відмінність залучених в господарський оборот трудових, виробничих, інвестиційних й інших ресурсів та розмежовувати показники результативності та ефективності;

- методичний підхід до формування системи показників оцінювання ефективності діяльності, який передбачає два їх рівні: перший рівень – показники використання окремих видів виробничих ресурсів; другий рівень – показники, які відображають рівень ліквідності та оборотності активів, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства;

- методику визначення ефективності входження підприємств харчової промисловості до стратегічного альянсу, яка передбачає знаходження ефекту синергії на основі порівняння додаткових переваг і витрат, чистого грошового потоку, виручки від реалізації продукції, рентабельності власного капіталу в межах і поза межами даного інтеграційного утворення;

набули подальшого розвитку:

- обґрунтування напрямів та чинників нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності переробно-харчових підприємств через створення сприятливих умов для використання екзогенних факторів (державна підтримка виробництва соціальних видів харчових продуктів, удосконалення інституціонального підґрунтя модернізації виробничого устаткування на основі лізингу, розбудова інфраструктури продовольчого ринку) та виявлення резервів ендогенного походження (зниження рівня операційних витрат, нарощення власної сировинної бази, формування власних маркетингово-збутових систем);

- методологічні підходи до встановлення взаємозв'язку між узагальнюючим показником ефективності господарської діяльності підприємств харчової промисловості і комплексом ресурсних та організаційних факторів на основі використання елементів регресійного моделювання, що дає можливість виявити резерви покращення використання ресурсно-виробничого потенціалу та швидкої адаптації до коливань кон'юнктури на цільовому ринку;

- теоретичні положення щодо створення на базі підприємств харчової промисловості стратегічних альянсів, які передбачають об'єднання окремих сторін діяльності (організація збуту продукції, маркетингові дослідження та науково-дослідні роботи) і при цьому зберігають автономність учасників даного об'єднання щодо взаємодії з традиційними контрагентами та освоєння нових ринків.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення, викладені автором, створюють базу для подальшого розвитку теорії і практики нарощування результативності та підвищення ефективності підприємств харчової промисловості. Розроблені рекомендації щодо формування стратегічних альянсів

на базі цукрових заводів, проведення аналізу рівня результативності та ефективності підприємств харчової промисловості прийняті до впровадження Головним управлінням агропромислового розвитку Волинської обласної державної адміністрації (довідка № 5-17/2667 від 24.10.2012 р.).

Науково-теоретичні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Луцького національного технічного університету при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Підприємництво», «Проектний аналіз», «Потенціал підприємства», «Управління потенціалом підприємства» (довідка № 2174-20-34 від 27.11.2012 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, яка має теоретичне та практичне значення. В ній особисто дисертантом розроблені наукові положення, методичні підходи та практичні рекомендації щодо нарощування результативності та підвищення ефективності господарської діяльності підприємств харчової промисловості.

Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані ті ідеї і положення, що отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та результати, які викладені в дисертації, доповідалися і отримали схвалення на восьми міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях: V міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки підприємств у сучасних умовах» (м. Київ, 2009 р.); XIV міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (м. Луцьк, 2009 р.); VI міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки підприємств у сучасних умовах» (м. Київ, 2010 р.); XVI міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (м. Луцьк, 2011 р.); II міжнародній науково-практичній конференції «Європейська наука XXI століття» (м. Перемишль, 2011 р.); міжнародній науковій студентсько-аспірантській конференції «Актуальні проблеми розвитку національної економіки України» (м. Львів, 2011 р.); науково-практичній інтернет-конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів «Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України» (м. Луцьк, 2011 р.); XVII міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (м. Луцьк, 2012 р.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 15 наукових праць (з них: 7 статей у фахових виданнях, з яких 6 – одноосібні; 8 – матеріали наукових конференцій) загальним обсягом 5,9 друк. арк., з яких особисто автору належить 5,4 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаної літератури. Повний обсяг дисертації становить 210 сторінок комп'ютерного набору, у тому числі 24 таблиці (з них 3 на окремих сторінках), 19 рисунків (з них 3 – на окремих сторінках), списку використаних джерел із 157 найменувань на 16 сторінках та 13 додатків на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено методи дослідження, практичну цінність, новизну наукових результатів, наведено результати апробації роботи.

В першому розділі **«Теоретико-методологічні засади дослідження результативності та ефективності діяльності підприємств харчової промисловості»** розкрито поняття, сутність та форми прояву результативності та ефективності виробничо-господарської діяльності, розроблено методологічні засади оцінки рівня результативності та ефективності діяльності виробничих підприємств, визначено системні відмінності та фактори забезпечення результативності та ефективності діяльності підприємств харчової промисловості.

У зв'язку з глибокими системними трансформаціями та умонтуванням ринкових форм та інструментів у систему економічних відносин змінилися й самі підходи щодо визначення сутності ряду базових категорій, які відображають процес відтворення суспільних продуктивних сил. Це стосується насамперед таких категорій як «результативність» та «ефективність» виробничо-господарської діяльності, оскільки з трансформацією командно-планової моделі господарювання в ринкову відбулися зміни не лише макроекономічних умов суспільного відтворення, а й набору чинників відтворювального процесу.

На підставі опрацювання та систематизації попередніх досліджень встановлено, що існує значна кількість підходів, які розглядають результативність та ефективність господарської діяльності як тотожні поняття. Результати особистих досліджень вказують на те, що результативність характеризує міру досягнення підприємством обраної місії, визначених цілей та розробленої стратегії без прив'язки до факторів виробництва, які залучені та споживаються у перетворювальному процесі. Ефективність діяльності – це відношення отриманих результатів до витрат основного та оборотного капіталу.

З поглибленням ринкових відносин трансформуються й основні чинники, що вирішальною мірою впливають на забезпечення досягнення результативності та рівень ефективності діяльності підприємств. Серед чинників, які опосередковано і прямо впливають на рівень результативності та ефективності діяльності підприємств в умовах мінливості ринкової кон'юнктури, найбільш детермінуючими є витрати, пов'язані з адаптацією підприємств до умов посилення конкуренції.

До таких витрат необхідно віднести: трансакційні і трансформаційні витрати, витрати на трансфер технологій та експансію в інформаційний простір, витрати на впровадження технологій реінжинірингу основних бізнес-процесів, витрати на освоєння зовнішніх ринків, інституціонально-трансакційні і неформальні витрати (рис. 1). Дослідження переконливо свідчать, що в умовах

Рис. 1. Витрати, пов'язані з адаптацією підприємства до ринкового середовища, що впливають на рівень результативності та ефективності господарської діяльності

вітчизняних реалій, коли ще не до кінця сформовані атрибути й інститути ринкових відносин, надмірний рівень перерахованих вище витрат може стати непереборним бар'єром для суб'єктів господарської діяльності при входженні на нові ринки.

Господарська практика доводить, що вагоме значення для визначення рівня результативності та ефективності діяльності підприємств має система показників оцінки. При цьому необхідно мати на увазі, що на нинішньому етапі не запропоновано інтегрального, тобто синтетичного показника, на основі якого давалася б узагальнююча оцінка результативності та ефективності господарської діяльності. У зв'язку з цим виникає проблема формування збалансованої системи різнопланових показників з урахуванням низки принципів, зокрема: системності, збалансованості, компліментарності, релятивізму, адитивності, синергізму, релевантності та емерджентності.

Проведені дослідження засвідчили, що в першу чергу мають бути визначені показники результативності діяльності підприємств, які доцільно об'єднати у такі п'ять груп: фінансово-економічні, техніко-економічні, інноваційного розвитку, розвитку соціально-трудової сфери та матеріально-технічного постачання і якості продукції.

Оцінка ефективності діяльності підприємства має містити два рівні показників. Перший рівень системи показників оцінки ефективності діяльності підприємств має включати наступні групи показників: показники ефективності фінансової діяльності підприємства, показники ефективності використання основного капіталу, показники ефективності інноваційної діяльності, показники ефективності розвитку соціально-трудової сфери, показники ефективності матеріально-технічного постачання та якості продукції. Другий рівень показників визначає рівень ліквідності активів підприємства, його платоспроможність і фінансову стійкість, рівень концентрації власного і позикового капіталу, оборотність капіталу. Перший рівень системи показників оцінки ефективності відображає використання окремих складових ресурсно-виробничого потенціалу підприємства, а другий – його фінансовий стан як основну передумову закріплення на цільовому ринку.

Для підприємств харчової промисловості оцінка рівня результативності та ефективності діяльності ускладнюється тим, що згадана галузь є складним поліфункціональним об'єднанням, елементи якого суттєво відрізняються призначенням продукції, рівнем транспортабельності, рівнем технічної оснащеності, технологічним рівнем виробництва, сировинною базою тощо. Вирішення основних системних проблем підвищення результативності та ефективності діяльності підприємств харчової промисловості за нинішніх умов гальмується через такі причини та неузгодженості: повільну розробку принципово нових технологій та технологічного обладнання; незадовільне впровадження новітніх досягнень генетики, мікробіології, нанотехнологій та інформатики; значне відставання із застосуванням біотехнологічних процесів переробки сільськогосподарської сировини; надзвичайно повільне впровадження інноваційних технологій виробництва функціональних продуктів харчування; відсутність у більшості регіонів науково-виробничої бази

формування якісних характеристик сировини тваринного і рослинного походження; недостатній рівень використання відходів основного виробництва продуктів промислової переробки як вторинної сировини тощо.

У другому розділі «Аналіз господарської діяльності підприємств харчової промисловості Волинського регіону» дано загальну характеристику основних тенденцій розвитку харчової промисловості, проведено аналіз результативності та ефективності діяльності підприємств харчової промисловості, здійснено оцінку результативності та ефективності діяльності підприємств бурякоцукрового підкомплексу.

Результати досліджень засвідчили, що харчова промисловість Волинської області є базовою ланкою регіонального господарського комплексу, оскільки у виробництві продовольчої продукції зайнято значну частку її трудових і територіальних ресурсів. Зважаючи на те, що згаданий регіон не виділяється достатнім рівнем розвитку промисловості та об'єктів виробничої інфраструктури, розширене відтворення потенціалу переробно-харчових підприємств виступає основною складовою нарощення обсягів валового продукту області.

На виробництво харчових продуктів негативно вплинула світова фінансова криза 2008 року, а також помітне зниження купівельної спроможності місцевого населення (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво окремих видів харчових продуктів та напоїв у Волинській області протягом 2005-2011 років, тис. тонн

	2005 р.	2007 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	<u>2011 р.</u> 2005 р. %
Яловичина і телятина, свіжі (парні) чи охолоджені	4,4	3,1	2,6	1,9	0,7	15,9
Яловичина і телятина, морожені	3,3	1,4	0,7	1,1	1,5	45,5
Свинина, свіжа (парна) чи охолоджена	1	2,9	3,6	4,1	5,0	у 5 р.б.
М'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, морожені	2,5	5,3	3,7	-	-	-
Ковбасні вироби	13,9	17,3	16,9	14,8	16,2	116,5
Соки натуральні (включаючи апельсиновий)	1,3	0,8	0,6	0,8	0,9	69,2
Молоко оброблене рідке	26,6	14,8	15,4	20,2	-	-
Масло вершкове	4,3	5,3	2,2	1,4	1,1	25,6
Морозиво і харчовий лід	4,4	4	1,7	-	-	-
Борошно	72,3	70,6	44,9	40,9	40,9	56,6
Крупи	1,5	1,1	0,4	0,7	0,9	69,0
Вироби хлібобулочні	46,6	47,1	43,2	42,3	39,9	85,6
Цукор білий кристалічний	198,7	137,1	40,7	222,2	256,5	129,0
Вироби макаронні без начинки, не піддані тепловому обробленню	10,2	10,8	5,7	6,4	5,6	54,9
Напої безалкогольні, тис. дал.	621	617,9	119,6	67,3	38,2	6,2

Дослідження засвідчили, що в умовах рецесії національної економіки обсяги виробництва продукції харчової промисловості зменшуються повільніше, ніж виробництво промислової продукції в цілому. Це пояснюється тим, що на значну частину асортименту харчових продуктів має місце нееластичний ціновий попит і це спонукає підприємства даної галузі формувати необхідні запаси власної продукції для забезпечення стабільності їх споживання, незалежно від мінливих макроекономічних коливань. У структурі операційних витрат частка матеріальних витрат у 2011 році перевищувала 83% і це вище, ніж аналогічні витрати по промисловості загалом. Унаслідок цього на підприємствах харчової промисловості є мізерними витрати на мотивацію діяльності працівників, а також на відтворення активної частини основних засобів.

На підвищення результативності та ефективності підприємств істотно впливає їх інноваційна діяльність. Водночас, за 2008-2011 рр. частка інноваційно активних підприємств із виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів у структурі промислових підприємств Волинської області знизилася із 45,8% до 30,8%. Дослідження підтвердили тезу про те, що кількість інноваційно активних підприємств тісно корелює з рівнем забезпеченості інвестиційними ресурсами, що спрямовуються ними на проведення інноваційної діяльності.

Бурякоцукровий підкомплекс Волинської області є дуже важливою складовою агропродовольчого комплексу регіону. Він включає Горохівський, Володимир-Волинський, Гнідавський та Іваничівський цукрові заводи. За 2006-2011 рр. по більшості підприємств спостерігалась тенденція зростання обсягів виробництва та реалізації продукції. Але ця позитивна тенденція не супроводжувалася зниженням матеріаломісткості продукції, зростанням обіговості оборотних активів, підвищенням фондівіддачі та ефективнішим використанням фінансових ресурсів підприємства. Водночас, було відмічено підвищення кількісного значення показника продуктивності праці, що позитивно вплинуло на забезпечення результативності та ефективності діяльності цукрових заводів. Зокрема, за 2006-2011 рр. на ПАТ «Горохівський цукровий завод» середньорічний темп приросту продуктивності праці становив 52,3%, на ВАТ «Володимир-Волинський цукровий завод» – 30,3%, на ПАТ «Гнідавський цукровий завод» – 22,4%.

Досвід функціонування цукрових заводів засвідчив, що ступінь результативності та ефективності їх діяльності значною мірою корелює з рівнем обіговості оборотних активів: понаднормативне зростання виробничих запасів та інших активів «консервує» фінансові ресурси і звужує інвестиційні можливості підприємств щодо інноваційно-технологічної модернізації переробних потужностей. У 2011 році порівняно з 2006 роком на цукрових заводах рівень обіговості оборотних активів істотно знизився, за винятком Гнідавського, оскільки змінилися умови на ринках цукрового буряка і цукру. Має місце також низький рівень фінансової автономності підприємств. Цукрові заводи забезпечують критично необхідний рівень результативності та ефективності за рахунок позикових і залучених коштів. Це ускладнює

виробничо-господарську діяльність і фактично унеможлиблює оновлення потенціалу підприємств цукрової промисловості. Спільним для всіх цукрових заводів є високий рівень витрат на одиницю продукції, що викликано специфікою діяльності цукрової галузі. Позитивним в діяльності Горохівського та Гнідавського цукрових заводів є зниження коефіцієнту зносу основних засобів протягом 2006-2011 років. Також необхідно зазначити, що має місце низьке значення показників рентабельності загалом по всіх цукрових заводах Волинської області (табл. 2).

Таблиця 2

Показники ефективності діяльності цукрових заводів Волинської області за 2006 і 2011 роки

	Публічне акціонерне товариство «Горохівський цукровий завод»		Відкрите акціонерне товариство «Володимир-Волинський цукровий завод»		Публічне акціонерне товариство «Гнідавський цукровий завод»	
	2006 р.	2011 р.	2006 р.	2011 р.	2006 р.	2011 р.
Рентабельність продажу, %	0,353	0,018	0,003	0,009	0,052	0,139
Коефіцієнт оборотності активів	0,437	0,783	0,453	0,333	0,605	1,130
Рентабельність активів, %	0,154	0,014	0,002	0,003	0,031	0,157
Рентабельність капіталу (коефіцієнт прибутковості власного капіталу), %	1,013	0,293	0,005	0,055	0,122	0,673
Коефіцієнт фінансового леверіджу (коефіцієнт фінансового важеля)	0,337	0,057	0,375	0,060	0,283	0,289
Фондовіддача, грн./грн.	0,004	0,001	0,001	0,001	0,002	0,003
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн	0,97	0,99	0,89	0,98	0,77	1,08
Рентабельність продукції, %	2,241	0,398	12,315	1,555	28,431	-7,917
Операційна рентабельність продажу, %	0,353	0,018	0,003	0,009	0,052	0,139
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,408	0,365	0,372	0,448	0,483	0,407

Важливим завданням щодо виявлення резервів нарощування результативності та підвищення ефективності господарської діяльності є встановлення взаємозв'язку і взаємозалежності між рентабельністю продукції та окремими, найбільш впливовими факторами. Для формалізації такого взаємозв'язку було використано звітні дані по Гнідавському цукровому заводу.

У роботі наведено лінійну множинну регресійну модель, яка розкриває залежність рентабельності продукції від найвагоміших факторів ($R^2=0,823$), зокрема: індекс цін на цукор (x_1), матеріальні витрати на виробництво кінцевої продукції (x_2) та витрати на збут (x_3):

$$y = 0,0414 - 0,0013 * x_1 + 3,42 * 10^{-5} * x_2 + 2,28 * 10^{-6} * x_3 \quad (1)$$

Аналіз цієї моделі показує: існує обернений взаємозв'язок між рентабельністю продукції та індексом цін на цукор, що пояснюється еластичністю попиту на цукор і суміжну продукцію (зростання ціни призводить

до зменшення попиту). Підвищення рентабельності при нарощуванні матеріальних витрат пояснюється тим, що останні зростають унаслідок розширення масштабів виробництва. Збільшення витрат на збут супроводжується нарощуванням обсягів реалізації, що мультиплікативно відображається на рівні рентабельності продукції. Зазначені залежності спонукають до цілеспрямованого пошуку та виявлення резервів нарощування результативності та підвищення ефективності господарської діяльності підприємств цукрової промисловості.

У третьому розділі «Напрями, форми та інструменти максимізації результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості» обґрунтовано напрями і чинники нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості, запропоновано механізми імплементації сучасних форм інтеграції суб'єктів господарювання як основної детермінанти підвищення результативності та ефективності діяльності переробно-харчових підприємств, розроблено методичні підходи до формування стратегічного альянсу на базі цукрових заводів Волинської області в контексті підвищення результативності та ефективності їх діяльності.

Підвищення результативності та ефективності діяльності підприємств харчової промисловості залежить від використання як внутрішніх чинників (основний і оборотний капітал, технології виробництва, кадрове забезпечення), так і зовнішніх (надання преференцій малому підприємництву в аграрній сфері, державна підтримка виробництва соціальних видів харчових продуктів, стан аграрного ринку, рівень науково-технічного забезпечення переробки сільськогосподарської сировини тощо).

В умовах дефіциту інвестицій в розширене відтворення ресурсно-виробничого потенціалу підприємств харчової промисловості на перший план висувається інтеграція суб'єктів агропромислового бізнесу, яка сприятиме підвищенню рівня концентрації фінансових ресурсів і дозволить модернізувати всі ланки агропродовольчого ланцюга. Створення інтегрованих об'єднань дасть можливість оптимізувати структуру і напрями зниження витрат суб'єктів господарювання в ринковій економіці, пов'язаних з передачею прав власності на продукцію, та внутрішньокорпоративних витрат.

Аналіз класичних форм інтеграції підприємств, які отримали поширення в агропромисловому комплексі (кластер, холдинг, стратегічний альянс), свідчить, що основною перевагою стратегічного альянсу над іншими формами об'єднань суб'єктів господарювання є наступна: в ньому централізуються лише окремі аспекти діяльності підприємств, зокрема, системи заготівельно-збутової діяльності, маркетингових досліджень на ринку та науково-дослідних робіт, що залишає за суб'єктами підприємницької діяльності право вибору контрагентів.

У Волинській області стратегічний альянс доцільно створити на базі трьох цукрових заводів (рис. 2), які потребують консолідації зусиль з просування продукції на внутрішній та зовнішні ринки, але прагнуть зберегти самостійність щодо взаємодії з традиційними постачальниками сировини та оптовими споживачами готової продукції.

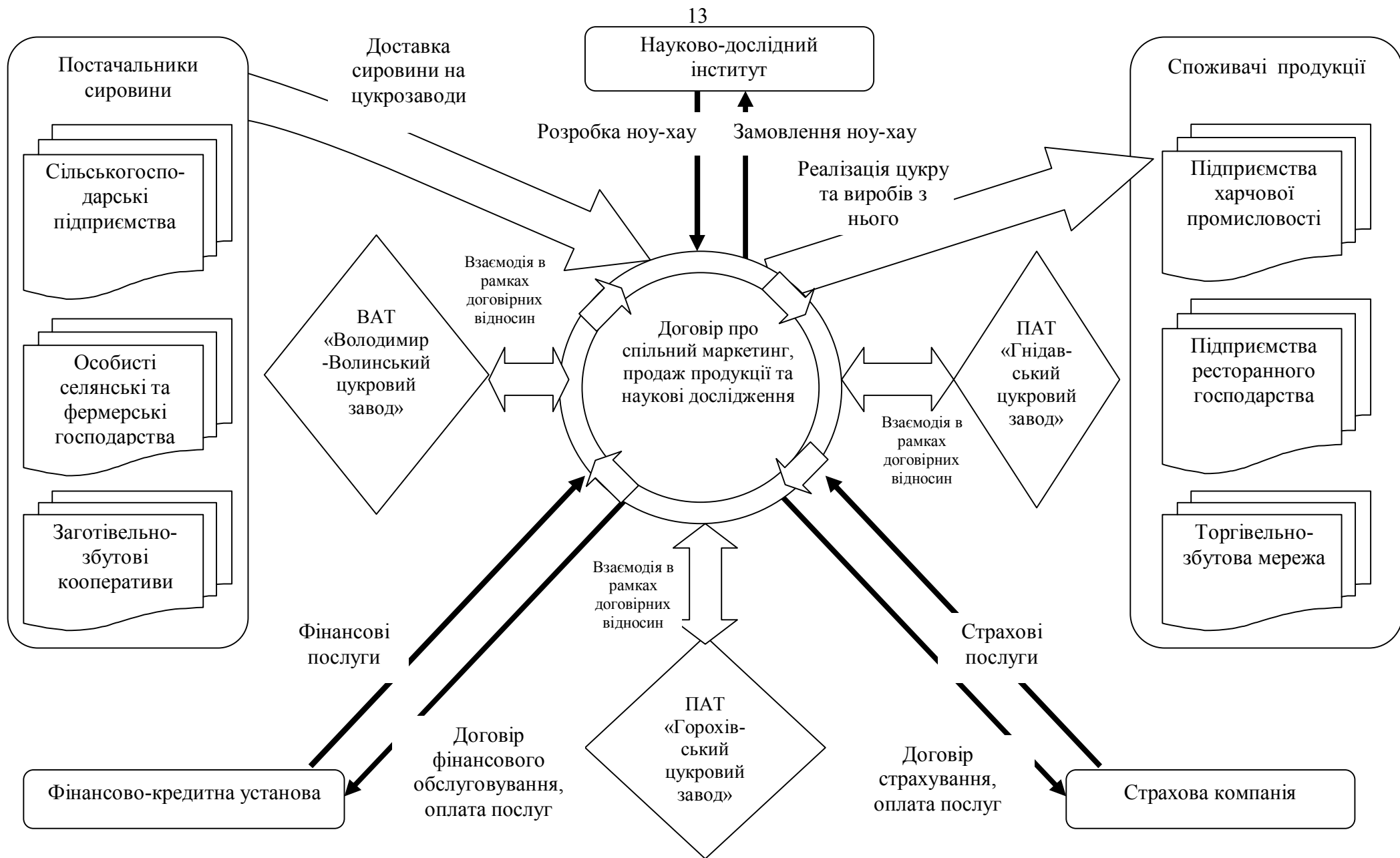

Рис. 2. Схема бурякоцукрового альянсу на основі договору про спільний маркетинг, продаж продукції та наукові дослідження

Зіставлення виявлених і оцінених додаткових переваг, а також недоліків, що виникають в процесі формування та функціонування стратегічних альянсів, дозволяє здійснити оцінку економічної доцільності створення та діяльності інтегрованих структур. Вважаємо, що функціонування стратегічного альянсу є економічно доцільним, якщо чиста приведена вартість створення і діяльності такого формування має позитивне значення, тобто синергетичний ефект перевищує можливі додаткові вкладення або витрати. При цьому синергетичний ефект утворюється унаслідок отримання додаткових вигод або переваг, вартість яких приводиться до поточного моменту часу, а недоліки представлені додатковими понесеними витратами (або втратами).

У результаті загальна величина синергетичного ефекту створення і функціонування стратегічного альянсу може бути встановлена в загальному вигляді як сума розмірів фінансових і нефінансових переваг (синергетичних ефектів), зважених за значимістю кожної з них, та визначається на основі показника рентабельності. Оцінка синергетичного ефекту при створенні стратегічного альянсу здійснюється шляхом визначення приросту показників рентабельності. Розрахунок приросту рентабельності проведений на основі фінансової звітності цукрових заводів за 2011 рік (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунок приросту рентабельності від участі цукрових заводів у стратегічному альянсі (СА)

	Показники ефективності діяльності цукрового заводу поза межами СА	Показники ефективності діяльності цукрового заводу у складі СА	Приріст рентабельності (в складі СА – поза СА), пп.
Публічне акціонерне товариство «Горхівський цукровий завод»			
Рентабельність продажу, %	0,02	1,08	1,06
Рентабельність активів, %	0,01	0,85	0,83
Рентабельність капіталу (коефіцієнт прибутковості власного капіталу), %	0,29	18,01	17,71
Відкрите акціонерне товариство «Володимир-Волинський цукровий завод»			
Рентабельність продажу, %	0,01	3,01	3,00
Рентабельність активів, %	0,003	1,00	1,00
Рентабельність капіталу (коефіцієнт прибутковості власного капіталу), %	0,06	17,66	17,60
Публічне акціонерне товариство «Гнідавський цукровий завод»			
Рентабельність продажу, %	0,14	1,76	1,62
Рентабельність активів, %	0,16	1,99	1,83
Рентабельність капіталу (коефіцієнт прибутковості власного капіталу), %	0,67	8,51	7,84

На початковому етапі функціонування бурякоцукрового стратегічного альянсу необхідно унеможливити несумісність глобальних бізнес-стратегій цукрових заводів, домінування одного партнера над іншими учасниками, асиметричність доступу до ринкової та іншої інформації його членів. Створення стратегічного альянсу, який охоплюватиме весь бурякоцукровий

ланцюг, сприятиме нарощуванню обсягів інвестицій в проекти модернізації, реконструкції та технічного переоснащення цукрових заводів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання – розроблення теоретичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення нарощування результативності та підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств харчової промисловості в ринкових умовах на основі мінімізації витрат, пов'язаних із недосконалістю інституціонального середовища, шляхом інтеграції окремих сфер діяльності.

1. Узагальнення та систематизація існуючих точок зору вчених-економістів та результати власних досліджень дають підстави стверджувати, що «результативність» та «ефективність» не є тотожними поняттями. Результативність характеризує міру досягнення підприємством обраної місії, визначених цілей та розробленої стратегії без прив'язки до факторів виробництва, які залучені та споживаються у перетворювальному процесі. Ефективність діяльності – це відношення отриманих результатів до витрат основного та оборотного капіталу.

2. Основними факторами нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств, окрім традиційних (використання резервів матеріальних витрат, прискорене впровадження інноваційних рішень, економія трудових ресурсів, удосконалення організації виробництва, управління і праці), в умовах мінливої ринкової кон'юнктури та посилення конкуренції на цільових ринках виступають витрати, пов'язані з адаптацією підприємства до ринкового середовища (трансакційні і трансформаційні витрати, витрати на трансфер технологій та експансію в інформаційний простір, витрати на впровадження технологій реінжинірингу й освоєння зовнішніх ринків, інституціонально-трансакційні і неформальні витрати).

3. Встановлено, що на початковому етапі визначаються показники результативності діяльності. Вони відображають окремі складові діяльності суб'єктів господарювання і функціональні характеристики підприємства та включають п'ять груп показників: фінансово-економічні і техніко-економічні показники, показники інноваційного розвитку, розвитку соціально-трудої сфери, матеріально-технічного постачання та якості продукції. Оцінка ефективності діяльності підприємства має включати два рівні показників, які відображають ступінь використання наявних виробничих ресурсів, ліквідність активів, фінансову стійкість, платоспроможність і рівень адаптованості підприємства до зовнішніх умов та кон'юнктури цільових ринків.

4. Встановлено, що складність нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості пояснюється різним призначенням і малоспівставними строками зберігання та споживання різних видів готової продукції, неоднаковим рівнем витрат на їх транспортування та різною транспортабельністю, високим рівнем

спрацьованості технічних засобів, низьким технологічним рівнем виробничих потужностей, звуженою сировинною базою підприємств окремих галузей.

5. Результати досліджень показали, що харчова промисловість Волинської області виступає основною структуроутворюючою ланкою регіонального господарського комплексу, оскільки використовує значну частину працездатного населення, сировинних і фінансових ресурсів. За 2000-2011 роки в цілому спостерігалось зростання обсягів виробництва харчової продукції, за винятком 2008-2010 рр., коли унаслідок впливу світової фінансової кризи ділова активність на продовольчих ринках згорталася. Водночас, високий рівень матеріаломісткості переробно-харчового виробництва звужує можливості підприємств стосовно нарощення капітальних інвестицій в оновлення основних засобів, підвищення рівня оплати праці персоналу та розширення і модернізації каналів збуту готової продукції.

6. Незважаючи на те, що у 2006-2011 рр. цукрозаводи Волинської області наростили обсяги виробництва та реалізації продукції, в цілому вони характеризувались низьким рівнем обіговості оборотних засобів, ліквідності активів і платоспроможності, що негативно впливало на результативність та ефективність їх діяльності. Опрацьована та побудована лінійна множинна регресійна модель дозволила встановити, що існує тісний обернений взаємозв'язок між рентабельністю продукції та індексом цін на цукор.

7. Дослідження показали, що нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості в умовах макроекономічної нестабільності істотно залежить від впливу різних складових зовнішнього середовища і меншою мірою – від внутрішніх чинників. В процесі гармонізації інституціонального середовища вплив чинників екзогенного походження буде зменшуватись, натомість зростатиме роль ендогенних факторів виробництва. На макрорівні нарощуванню результативності та підвищенню ефективності діяльності підприємств сприятиме вдосконалення умов використання різних форм лізингу високотехнологічного обладнання та спеціальної техніки для інфраструктури продовольчого ринку; на мікрорівні – залучення резервів зниження матеріальних витрат, нарощування власної сировинної бази, розбудова сучасних маркетингово-збутових та логістичних систем.

8. Встановлено, що найбільш ефективною формою розширеного відтворення потенціалу харчової промисловості є інтеграція суб'єктів аграрного бізнесу. Створення на базі підприємств харчової промисловості інтегрованих формувань сприятиме зниженню витрат, що зумовлені передачею прав власності на продукцію, а також скороченню внутрішньокорпоративних витрат. Найприйнятнішою формою інтеграції цукрових заводів Волинської області виступає стратегічний альянс. Він сприяє об'єднанню зусиль, концентрації інвестицій і ресурсів, які спрямовуються на проведення маркетингових досліджень, розбудову сучасних каналів збуту готової продукції, проведення науково-дослідних робіт. Водночас при цьому зберігається право учасників альянсу щодо вибору пріоритетних напрямів діяльності та взаємодії з традиційними контрагентами.

Реалізація перелічених та інших заходів дозволить забезпечити підвищення результативності та підвищення ефективності діяльності переробно-харчових підприємств на основі виявлення та залучення резервів зниження затрат, прискореної адаптації суб'єктів аграрного бізнесу до коливань ринкової кон'юнктури, впровадження інноваційних технологій перероблення аграрної сировини та випуску якісної, екобезпечної та конкурентоспроможної харчової продукції.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях

1. Стешенко Л. І. Результативність та ефективність діяльності підприємств харчової промисловості / Л. І. Стешенко // Агросвіт. – 2012. – №16. – С. 63–67.
2. Стешенко Л. І. Результативність й ефективність діяльності підприємств: оцінювання та максимізація / Д. Ф. Крисанов, Л. І. Стешенко // Економіст. – 2012. – №7. – С. 21–25. *Особистий внесок: розкриття змісту понять «результативність» та «ефективність».*
3. Стешенко Л. І. Концептуальні основи ефективності та результативності / Л. І. Стешенко // Науковий вісник Волин. нац. ун-ту ім. Л. Українки. – 2012. – № 4. – С. 21–24.
4. Стешенко Л. І. Напрями підвищення ефективності та покращення результативності господарської діяльності підприємств харчової промисловості / Л. І. Стешенко // Ефективна економіка. – 2012. – №11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
5. Стешенко Л. І. Ефективність харчової промисловості Волині / Л. І. Стешенко // Науковий вісник Волин. нац. ун-ту ім. Л. Українки. – 2011. – № 22. – С. 150–155.
6. Стешенко Л. І. Результативність і ефективність діяльності підприємств в умовах поглиблення економічної кризи / Л. І. Стешенко // Наукові праці Нац. ун-ту харч. технологій. – 2010. – № 36. – С. 73–77.
7. Стешенко Л. І. Результативність та ефективність виробничої діяльності підприємств та показники їх оцінювання / Л. І. Стешенко // Наукові праці Нац. ун-ту харч. технологій. – 2009. – № 30. – С. 105–108.

Публікації в інших виданнях

8. Стешенко Л. І. Характеристика чинників ефективності діяльності підприємств харчової промисловості / Л. І. Стешенко // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика. Матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 29-30 травня 2012 р. – Луцьк, 2012. – С. 160–161.
9. Стешенко Л. І. Характеристика харчової промисловості Волині / Л. І. Стешенко // Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України. Матеріали наук.-практ. інтернет-конф. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів, Луцьк, 17-18 листопада 2011 р. – Луцьк, 2011. – С. 291–292.
10. Стешенко Л. І. Щодо питання ефективності виробництва в економічній науці / Л. І. Стешенко // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 24-25 травня 2011 р. – Луцьк, 2011. – С. 160–162.

11. Стешенко Л. І. Деякі підходи до визначення результативності діяльності підприємства / Л. І. Стешенко // Актуальні проблеми розвитку національної економіки України. Матеріали міжнар. наук. студентсько-аспірантської конф., м. Львів, 13-14 травня 2011 р. – Львів, 2011. – С. 488–489.

12. Стешенко Л. І. Співвідношення понять «ефективність» та «результативність» в фінансово-господарській діяльності підприємств / Л. І. Стешенко // Європейська наука XXI століття – 2011. Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., Перемишль, 07-15 травня 2011р. – Перемишль, 2011. – С. 3–6.

13. Стешенко Л. І. Тенденції розвитку харчової промисловості Волинської області, результативність та ефективність діяльності її підприємств / Л. І. Стешенко // Проблеми економіки підприємств у сучасних умовах. Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., Частина 3, Київ, 13-14 травня 2010 р. – К., 2010. – С. 17–18.

14. Стешенко Л. І. Підвищення економічної ефективності підприємств за сучасних економічних умов / Л. І. Стешенко // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика. Матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 26-27 травня 2009 р. – Луцьк, 2009. – С. 129–130.

15. Стешенко Л. І. Результативність та ефективність: визначення понять / Л. І. Стешенко // Проблеми економіки підприємств у сучасних умовах. Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 19-20 березня 2009 р. – К., 2009. – С. 108.

АНОТАЦІЯ

Стешенко Л.І. Результативність та ефективність діяльності підприємств харчової промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій, Київ, 2013.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методологічних основ та практичних рекомендацій нарощування результативності та підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості.

У дисертації уточнено поняття, сутність і форми прояву результативності та ефективності виробничо-господарської діяльності, розроблено методологічні засади оцінки результативності та ефективності діяльності виробничих підприємств, виявлено системні відмінності і фактори забезпечення результативності та ефективності діяльності переробно-харчових підприємств. Запропоновано авторський підхід до ідентифікації рівнів витрат, пов'язаних з недосконалістю інституціонального середовища функціонування виробничого підприємства, а також розроблено комплекс принципів, із дотриманням яких проводиться формування системи показників оцінювання результативності та ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

На основі аналізу домінуючих тенденцій розвитку підприємств харчової промисловості Волинської області та оцінки результативності і ефективності діяльності підприємств бурякоцукрового підкомплексу даного регіону розроблено напрями, механізми та інструменти максимізації результативності та підвищення ефективності діяльності переробно-харчових підприємств. Запропоновано механізми імплементації сучасних форм інтеграції суб'єктів

господарювання та формування стратегічного альянсу на базі цукрових заводів Волинської області.

Ключові слова: результативність, ефективність, харчова промисловість, система показників, стратегічний альянс, синергетичний ефект.

АННОТАЦІЯ

Стешенко Л.И. Результативность и эффективность деятельности предприятий пищевой промышленности. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный университет пищевых технологий, Киев, 2013.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методологических основ и практических рекомендаций по повышению результативности и эффективности деятельности предприятий пищевой промышленности.

В диссертации проведены теоретические исследования результативности и эффективности деятельности предприятий пищевой промышленности, в частности, уточнены понятие, сущность и формы их проявления при проведении производственно-хозяйственной деятельности, разработаны методологические основы оценивания результативности и эффективности деятельности предприятий и их объединений, выявлены системные различия и факторы, которые способствуют их повышению.

Предложен авторский подход к идентификации уровней затрат, связанных с несовершенством институциональной среды функционирования производственного предприятия (уровень трансакционных и трансформационных затрат, уровень затрат на трансфер технологий и экспансию в информационное пространство, уровень затрат на внедрение технологий реинжиниринга и освоение внешних рынков, уровень институционально-трансакционных и неформальных затрат), а также разработан комплекс принципов формирования системы показателей оценки результативности и эффективности деятельности предприятий, который позволит учитывать функциональное отличие вовлеченных в хозяйственный оборот трудовых, производственных, инвестиционных и других ресурсов.

Проанализированы основные тенденции развития пищевой промышленности Волинской области, а также проведено оценивание результативности и эффективности деятельности предприятий свеклосахарного подкомплекса этого региона. Предложен методологический подход к установлению взаимосвязи между обобщающим показателем эффективности хозяйственной деятельности предприятий пищевой промышленности и комплексом ресурсных и организационных факторов на основе использования элементов регрессионного моделирования, что позволяет выявить резервы улучшения использования ресурсно-производственного потенциала и быстрой адаптации предприятий к колебаниям конъюнктуры на целевых рынках.

В работе обоснованы направления и факторы наращивания результативности и повышения эффективности деятельности предприятий пищевой промышленности путем создания благоприятных условий для

использования экзогенных факторов и выявления резервов эндогенного происхождения. Усовершенствованы теоретические положения по созданию на базе предприятий пищевой промышленности стратегических альянсов, которые предполагают объединение отдельных сторон деятельности (организация сбыта продукции, маркетинговые исследования и научно-исследовательские работы), но при этом сохраняется автономность участников данного объединения относительно взаимодействия с традиционными контрагентами, а также при освоении новых рынков.

Ключевые слова: результативность, эффективность, пищевая промышленность, система показателей, стратегический альянс, синергетический эффект.

ANNOTATION

L.I. Steshenko Effectiveness and efficiency of the food industry enterprises function. – Manuscript.

Thesis for the obtaining the degree of the candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 – economics and management (according to the types of economic activity). – National University of Food Technologies, Kyiv, 2013.

The thesis is devoted to the developing the theoretical and methodological bases and practical recommendations for improving the effectiveness and efficiency of the food industry enterprises function.

There was clarified the concept, nature and forms of the effectiveness and efficiency of industrial and economic activities, it was developed methodological basis of effectiveness and efficiency evaluation of manufacturing firms, and it was found systematic differences and factors of ensuring the effectiveness and efficiency of the food industry enterprises function. There was offered the author's approach to identify the levels of costs connecting with imperfect functioning of institutional environment in industrial company, and there was developed a set of principles of evaluation the performance system of the effectiveness and efficiency of enterprises transactors' functioning.

On the basis of the analysis of the major trends in the food industry of Volyn region and the evaluation of effectiveness of enterprise of sugar beet subcomplex of the region there was developed directions, mechanisms and tools to maximize the effectiveness and efficiency of the food industry. There were offered the mechanisms of implementation of modern forms integration of business transactors and the formation of strategic alliance based on the sugar factories of Volyn region.

Key words: effectiveness, efficiency, food industry, system of performances, strategic alliance, synergistic effect.

Підп. до друку 19.02.2013 р.
Формат 60×84/16. Папір офс. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 0,9.
Тираж 110 прим. Замовлення № 980.
ПрАТ «Волинська обласна друкарня»
43010, м. Луцьк, просп. Волі, 27
тел.: 24-41-73, 24-15-27.